

ÜRETEN, H. (2021). "Eski Mezopotamya'nın Siyasi Tarihi. (2020). (ed. L. Gürkan Gökçek, Ercüment Yıldırım, Okay Pekşen). İstanbul: Değişim Yayınları. 382 s.. ISBN: 978-605-20-8370-3."
Karadeniz Araştırmaları. XVIII/70: 487-489.

Eski Mezopotamya'nın Siyasi Tarihi. (2020). (ed. L. Gürkan Gökçek, Ercüment Yıldırım, Okay Pekşen). İstanbul: Değişim Yayınları. 382 s. ISBN: 978-605-20-8370-3

Hüseyin ÜRETEN*

Bugünkü Irak topraklarının bir bölümünü tanımlamak için kullanılan *Mezopotamya* (*Mesopotamia* Μεσοποταμία), bilindiği üzere Eskidoğu'nun üç büyük medeniyetinden (diğer ikisi Mısır ve Anadolu) biridir. Dicle (*Tigris* [Τίγρις]) ve Fırat (*Euphrates* [Εὐφράτης]) nehirlerinin hayat verdiği bu coğrafya, aynı zamanda ilklerin de ortaya çıktığı birleşik kültürel bir kimliktir. Bir başka deyişle, antik Hellen yazarlarının μέσος (*mesos*) "orta" ve ποτάμιος (*potamios*) "ırmak" sözcüklerini birleştirerek türettikleri "iki nehir arası" bu coğrafyada yaşanan ve etkileri günümüze kadar uzanan birçok gelişme yatar. Çünkü Mezopotamya adı, sadece bir coğrafyayı değil aynı zamanda ilk kentlerin kurulmasını, ilk kent devletleri ve dünya tarihinin bilinen ilk imparatorluğunun ortaya çıkmasını, yazının ilk keşfedilmesini, ilk eğitim kurumlarının hizmete açılmasını, ilk yazılı yasaların meydana getirilmesini, ilk dünya haritasının çizilmesini ve ilk edebi eserlerin ortaya çıkmasını da ifade eder. İşte bu yüzden ki verimli topraklara sahip Mezopotamya,

tarihin erken dönemlerinden itibaren birçok istilaya maruz kalmıştır. Dolayısıyla Mezopotamya uygarlığı tek bir kavime değil başta Sümerler olmak üzere, Akadlara, Amurrulara, Elamlara, Kassitlere, Mitannilere, Aramilere, Asurlara ilerleyen zaman dilimi içerisinde ise Perslere, Makedonyalılara, Romalılara ve daha nicelerine ait olmuştur.

Öyle anlaşılıyor ki Mezopotamya'nın bu bileşik kültürel kimliğine benzer durum bu yazımızda tanıtımını yapacağımız **Eski Mezopotamya'nın Siyasi Tarihi** adlı kitap için de söz konusudur. Kitabın editoryal yükünü üstlenen Prof. Dr. Lütfi Gürkan GÖKÇEK, Doç. Dr. Ercüment YILDIRIM ve Doç. Dr. Okay PEKŞEN başta olmak üzere Eskiçağ-Eskidoğu ve Es-

Kitap Tanıtım ve Değerlendirme

Makale Gönderim Tarihi: 13.01.2021; Yayına Kabul Tarihi: 01.03.2021

* Prof. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, AYDIN; ORCID: 0000-0001-5633-7102, E-posta: hureten@adu.edu.tr

kıbatı tarihi üzerine çalışma yapan 16 bilim insanı bu kitabın meydana getirilmesine büyük katkıda bulunmuştur. Bu cümleden olmak üzere, **Eski Mezopotamya'nın Siyasi Tarihi** adlı bu esere ana çizgileriyle baktığımızda TAKDİM (s. 5) ve GİRİŞ (s. 7) dışında 13 bölümde, erken devirlerden ilk kez Hellenistik Dönem'in sonuna kadar uzanan süreçte eski Mezopotamya tarihinin geçirmiş olduğu tüm devirler mevcut kaynaklar ışığında ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

Kronolojik olarak farklı bölümlerde okura sunulan eser şu bölümlerden oluşmaktadır:

Bölüm 1: *Kent Devletlerinin Ortaya Çıkışı ve Erken Sülaleler Dönemi*, Lütfi Gürkan GÖKÇEK, ss. 9-32.

Bölüm 2: *Akad İmparatorluğu*, Salih ÇEÇEN, ss. 33-50.

Bölüm 3: *Eski Mezopotamya'da Gutiler ve III. Ur Hanedanlığı Dönemleri*, Okay PEKŞEN, ss. 51-73.

Bölüm 4: *Amurru Göçleri ve İsin-Larsa Devri*, Ekrem MEMİŞ, ss. 75-99.

Bölüm 5: *Eski Asur Devleti ve I. Şamşi-Adad*, Hasan Ali ŞAHİN, ss. 101-134.

Bölüm 6: *Eski Babil Krallığı ve Hammurabi*, Nurgül YILDIRIM, ss. 135-147.

Bölüm 7: *Amarna Çağı ve Asur'un Yükselişi (Orta Asur Dönemi: MÖ 1500-1000)*, Yusuf KILIÇ, Cemal YILMAZ, ss. 149-193.

Bölüm 8: *Yeni Asur İmparatorluğu: Savaşın Kralları*, Faruk AKYÜZ, Koray TOPTAŞ, ss. 195-244.

Bölüm 9: *Asur Devleti'nin Kimmer/İskit İlişkisi*, İlhami DURMUŞ, ss. 245-262.

Bölüm 10: *Orta Babil Krallığı (Kassitler) ve Babil'de İkinci İsin Hanedanlığı-Yeni Babil Krallığı*, ss. 263-289.

Bölüm 11: *Asur Devleti'nin Yıkılışı ve Medler*, Yasin TOPALOĞLU, Serhat USLU, ss. 291-319.

Bölüm 12: *Mezopotamya'da Pers Hâkimiyeti*, Ercüment YILDIRIM, ss. 321-342.

Bölüm 13: *Hellenistik Dönem'de Mezopotamya'nın Siyasal Görüntüsü*, Hüseyin ÜRE-TEN, ss. 343-382.

Görülüyor ki, eser ilk kent devletlerinin ortaya çıkışından başlayarak Hellenistik Dönem'in sonuna kadar kronolojik olarak tasnif edilerek farklı 13 bölümde okura sunulmuştur.

Burada dikkati çeken husus, ilk kez Hellenistik Dönem Mezopotamya tarihinin de okuyucuya sunulmuş olmasıdır. Bir başka deyişle, eserin cezbedici bir yönü de Mezopotamya'nın Eskidoğu tarihi yanında ilk kez Eskıbatı tarihinin de "*Hellenistik Dönem'de Mezopotamya'nın Siyasal Görüntüsü*" başlığı altında kaleme alınmasıdır.

Sonuç itibarıyla, editoryal ve kolektif bir çabanın ürünü olan ve 13 bölümde oluşan bu çalışmada her bölüm farklı 16 yazar(lar) tarafından kendi üsluplarıyla kaleme alınmıştır. Bu da kitabın akademik bir çalışma olup araştırmalarda kaynak niteliği taşımasının yanında meraklısının da okuyup anlayabileceği bir kitap izlenimi taşımasını sağlamaktadır.

Bölüm başlıkları belirlenirken de Mezopotamya'nın tarihsel gelişim sürecine uyum gösterilmeye dikkat edildiği dikkatten kaçmaz. Hedef kitlesi itibarıyla Tarih Bölümü öğ-

rencileri ve konusunda ihtisaslaşan araştırmacılar olduğu çok net bir şekilde anlaşılın bu eser, rehber olma görevini layıkıyla yerine getiren bir eser olmuştur.

Bu cümleden olmak üzere, **Eski Mezopotamya'nın Siyasi Tarihi** adlı bu kitaptan gerekli verimin alınabilmesi için belli bir alt yapı gerekmektedir. Çünkü Eskiçağ Tarihi'nin önde gelen isimlerinin uzmanlık alanlarıyla okuyucunun önüne getirilen bu eser, üzerinde düşünerek okunmalıdır.

İşte bütün bunlar gösteriyor ki, Eski Mezopotamya'nın Siyasi Tarihi adlı kitap yetkin ve doyurucu bir eser olarak genç akademisyenlerin ve üniversite öğrencilerinin sıklıkla istifade edecekleri bir eserdir.

Eski Mezopotamya siyasi tarihine ilgi duyan herkese bu değerli eseri öneririm. Faydalı olması dileğiyle...